

Asia: VN/2750/2020

Rikosasioiden sovittelupalveluiden siirto oikeusministeriön hallinnonalalle. Ohjausryhmän raportti ja esitys.

Lausunnonantajan lausunto

Pidätkö perusteltuna rikos- ja riita-asioiden sovittelun siirtämistä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Hyvät perustelut mietinnössä. Rikosasioiden sovittelu on osa tai vaihtoehto rikosprosessiin ja tällä siirrolla olisi mahdollista tulevaisuudessa hyödyntää sovittelua vielä tehokkaammin rikosprosessin eri vaiheissa. OM:n piirissä on myös jo kokemusta ja laajaa osaamista sovittelusta ja laadukkaasta sovittelukoulutuksesta.

Pidätkö perusteltuna sitä, että sovittelupalvelut tuotetaan oikeusapu- ja edunvalvontapalvelujen yhteydessä, mahdollisesti perustettavassa valtakunnallisessa oikeusapu- ja edunvalvontavirastossa?

Ei

Miten perustelette vastauksenne?

Sovittelulle tulisi olla oma virasto, joka vastaisi laajasti sovittelun tarjonnasta ja kehittämisestä Suomessa. Jääviyskysymykset voivat myös olla ongelma. Verrattuna toiseen vaihtoehtoon (OM) ei voida samalla tavalla hyödyntää jo olemassa olevaa tietoa ja kokemusta sovittelusta.

Pidätkö perusteltuna sitä, että sovittelupalvelut tuotetaan valtion palveluina siten, että sovitteluhenkilöstö olisi valtion virkamiehiä?

En ota kantaa

Miten perustelette vastauksenne?

Lausuntoa kootessamme esiintyi yhdistyksessämme mielipiteitä puolesta ja vastaan. Siksi emme ota tähän kysymykseen kantaa.

Pidätteko perusteltuna, että joissakin erityistilanteissa palvelu voitaisiin tuottaa ostopalvelusopimuksin, kun palveluntarve sitä edellyttää?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Pidämme perusteltuna, että palvelun toisi tilata myös ostopalvelusopimuksin. Tietty joustavuus voisi olla hyvä, kun tilanteet voivat vaihdella. Tälläkin hetkellä sovittelua tapahtuu eri tasoilla ja limittäin toimien.

Millä keinoin voidaan mielestänne varmistaa, että sovittelun erityispiirteet säilyvät vaihtoehtoisten konfliktinratkaisumenetelmien periaatteiden mukaisina, jos sovittelupalvelut siirretään oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden yhteyteen?

Koulutuksen ja kulttuurin juurruttamisen keinoin. Yhteistyö eri toimijoiden kesken on tärkeää. Jo olemassa olevaa tietoa pitää hyödyntää ja yhdessä kehittää uutta. Järjestämällä koulutuksia, sekä lisäämällä eri toimijoiden yhteistyötä.

-

Tätä pitää ehdottomasti selvittää ehdotetussa siirtohankkeessa. Miten matalakynnyspalvelut voidaan turvata jatkossakin kun oikeusaputoimistojen asiakaskunta erilainen.

Millä keinoin vapaaehtoisten sovittelijoiden toimintaedellytyksiä voidaan vahvistaa oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden yhteydessä?

Koulutuksen keinoin, kuten tähänkin saakka. Säännöllinen koulutus on tärkeää. Keräämällä palautetta asiakkailta sekä tiedottamalla onnistumis- ja epäonnistumiskokemuksista. Kts. myös edellinen vastaus: vaatii selvittelyä, miten ns. vapaaehtoisyhdistyksen tuomat matalakynnyspalvelut voidaan turvata uudessa mallissa.

Miten arvioitte sovittelun siirron oikeusapu- ja edunvalvonnan yhteyteen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

Vaikea arvioida, ei välttämättä mitenkään. Yhteistyötä pitäisi tukea ja painottaa heti alusta lähtien. Asiaa on syytä tutkia ja arvioida pari vuotta uudistuksen jälkeen.

Millaisia keinoja ehdotatte oikeusavun esteellisyyden periaatteiden huomioon ottamiseksi ehdotetussa järjestämismallissa?

Sovittelupuolen itsenäisyys turvattava, eli ei varsinaisen oikeusavun ohjattavaksi. Oikeusavussa ollaan varmaan jo tarkkoja esteellisyysasioissa ja olemassa olevia käytäntöjä voitaisiin käyttää ja kehittää tarvittaessa sovitteluun sopivaksi.

Ehdotettu järjestämismalli parantaa sovittelupalveluiden yhdenmukaisuutta ja saatavuutta?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Resurssien keskittämisen pitäisi parantaa yhdenmukaisuutta ja saatavuutta, sen pitää olla tavoite mallista riippumatta ja keskeinen asia suunnittelussa.

Miten arvioitte sovittelupalveluiden siirron vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin?

Toivottavasti ei mitenkään. Ei pitäisi, eikä saisi vaikuttaa, jos siirto perustuu sovittelupalvelun itsenäiseen asemaan. Sovittelun laajempi käyttöönotto toivottavasti nopeuttaa eri konfliktien ja ristiriitojen ratkaisemista ja tarve muille palveluille mahdollisesti vähenee.

Pidättekö perusteltuna sovittelun siirrolle suunniteltua aikataulua vuoden 2024 alussa?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Suunnitellulle siirron alulle on yli kaksi vuotta aikaa.

Onko teillä vielä mielessänne ohjausryhmän esitykseen liittyen joitakin riskejä tai etuja, joita raportissa ei ole käsitelty?

Sovittelun ja sovinnon itsenäisen identiteetin turvaaminen on mainittu lähinnä vain toiveena. Pitäisi olla siirtohankkeen tärkeimpiä kohtia.

Hämäläinen Pirkko
Suomen Sovittelufoorumi ry

Rintala Kristian
Suomen Sovittelufoorumi ry